

Rīgā DATUMU SKATĪT DOKUMENTA PARAKSTA LAIKA ZĪMOGĀ
Nr. REĢISTRĀCIJAS NUMURU SKATĪT DOKUMENTĀ IEKĻAUTO FAILU NOSAUKUMĀ

Latvijas Republikas tiesībsargam
Jurim Jansonam
e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Par nepilngadīgo personu kontiem

God. J. Jansona kungs

Finanšu un kapitāla tirgus komisija (turpmāk – Komisija) 20.10.2020. ir saņēmusi Latvijas Republikas tiesībsarga vēstuli Nr. 6-1/604, ar kuru pārsūtīta Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centra 13.10.2020. vēstule Nr. BJC-20-1173-nd, kā arī lūgts sniegt papildu informāciju saistībā ar nepilngadīgo personu kontiem kredītiestādēs. Komisija nosūta informācijai Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centram sniegto atbildi (pielikumā), kā arī sniedz šādu informāciju saistībā ar papildus uzdotajiem jautājumiem.

Komisija informē, ka Kredītiestāžu likums vai citi finanšu nozares likumi neparedz pienākumu kredītiestādei informēt Valsts policiju, ja tiek iegūta informācija par nelikumīgām darbībām ar klienta, t.sk. nepilngadīgās personas, kontu. Pats kredītiestādes klients vai tā likumiskais pārstāvis (aizbildnis) var vērsties Valsts policijā, saņemot attiecīgo informāciju no kredītiestādes. Šāda kārtība izriet arī no Kredītiestāžu likuma 62. panta pirmās daļas un Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – NILLTPFN likums). Kredītiestāde Valsts policijai sniegs visu nepieciešamo informāciju noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanai arī atbilstoši Kredītiestāžu likuma 63. panta pirmajai daļai. AS "SEB banka" savos paskaidrojumos Komisijai norādīja, ka gadījumos, kad tā konstatē, ka bērna vārdā atvērts konts ir izmantots nelikumīgu darbību veikšanai, tā informē bērna likumisko pārstāvi un nepieciešamības gadījumā ziņo Finanšu izlūkošanas dienestam. Komisija nav konstatējusi AS "SEB banka" rīcībā normatīvo aktu pārkāpumus.

Komisijas rīcībā nav apkoptas informācijas attiecībā uz nelikumīgām darbībām, izmantojot nepilngadīgas personas kontu. AS "SEB banka" informēja, ka tā reti konstatē šādas situācijas, tomēr ir gadījumi, kad bērna norēķinu kontu vai maksājumu karti acīmredzami izmanto vecāki vai trešās personas (piemēram gadījumi, kad vecāku konts ir bloķēts saistībā ar naudas līdzekļu piedziņu, vai konts ir izmantots krāpnieciskās shēmās, maksājumu kartes dati tiek izmantoti pie tirgotājiem internetā un darījumi pēc tam tiek apstrīdēti).

Kredītiestāžu likums, NILLTPFN likums vai citi finanšu nozares normatīvie akti neparedz īpašu dalījumu starp klientiem pilngadīgām un nepilngadīgām personām attiecībā uz kļūšanu par kredītiestādei nevēlamu klientu. AS "SEB banka" informēja, ka tā pārtrauc sadarbību ar nepilngadīgu personu, ja tiek konstatēts, ka kontu neizmanto pati nepilngadīgā persona vai kontā esošajiem naudas līdzekļiem ir nepilngadīgajai personai neatbilstoša izcelsme vai ar tiem veikti neatbilstoši darījumi. Darām zināmu, ka atbilstoši NILLTPFN likuma prasībām kredītiestādes veic klienta darījumu uzraudzību un, konstatējot paaugstinātu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku, veic darījumu padziļinātu izpēti. Ja izpētes rezultātā kredītiestāde

negūst pārliecību par darījuma atbilstību tiesiskam mērķim, tai atbilstoši NILLTPFN likuma 28. pantam ir jāizbeidz darījuma attiecības ar klientu.

Attiecībā uz priekšnoteikumiem, lai nepilngadīgā persona atvērtu bankas kontu, norādām, ka finanšu nozares tiesību akti neparedz īpašu regulējumu. Nepilngadīgās personas tiesības atvērt kontu ir saistītas ar vispārējo regulējumu, t.sk. Civillikuma regulējumu par nepilngadīgās personas rīcībspēju un tiesībām rīkoties ar brīvo mantu. Informējam, ka kredītiestādes ir tiesīgas pašas izvēlēties, kāda veida finanšu pakalpojumus nodrošināt saviem klientiem. Kredītiestādei nav pienākums nodrošināt krājkontu nepilngadīgajām personām. Atbilstoši Komisijas rīcībā esošajai informācijai ne visas kredītiestādes arī piedāvā šādu pakalpojumu. Sniedzot finanšu pakalpojumus nepilngadīgai personai, būtiski ir pārvaldīt risku, ka finanšu pakalpojumi tiek saņemti citu personu interesēs. Tādējādi kredītiestādes saistībā ar NILLTPFN likuma prasībām, lai pārvaldītu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku un ņemot vērā attiecīgās kredītiestādes risku politiku, var izvirzīt dažādus nosacījumus darījumu uzsākšanai ar klientu, piemēram, noteikt darījumu limitus.

Papildus informējam, ka nepilngadīgā persona vai tās aizbildnis var izvērtēt iespēju atvērt Latvijas kredītiestādē maksājumu kontu ar pamatfunkcijām patērētājiem (turpmāk – pamatkonts) atbilstoši Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likuma (turpmāk – MPENL) XIII¹ nodaļas regulējumam. Kredītiestādei, kas Latvijā sniedz ar maksājumu kontu saistītus pakalpojumus patērētājiem, ir pienākums sniegt pamatkonta pakalpojumu (MPENL 97.¹ pants). Tomēr pamatkonta regulējums attiecas uz maksājumu kontu, bet neattiecas uz krājkontu (noguldījumu), proti, kredītiestādēm nav pienākums nodrošināt krājkontu (noguldījumu) saviem klientiem.

AS "SEB banka" informēja, ka nepilngadīgajām personām ir iespēja atvērt noteiktu veidu kontus. Konta veids ir atkarīgs no vajadzībām katrā konkrētajā situācijā, tāpēc pirms konta atvēršanas nepilngadīgai personai kredītiestādes darbinieka pienākums ir noskaidrot konta atvēršanas mērķi. Ja bērna konta atvēršanas mērķis ir, piemēram, apgādnieka zaudējuma pensijas saņemšana, kas nevar tiks uzskatīta par bērna brīviem līdzekļiem, tad tiek atvērts krājkonts (rīcība ar krājkontā esošajiem naudas līdzekļiem nav atļauta līdz nepilngadīgās personas pilngadības sasniegšanai), bet ikdienas maksājumu saņemšanai un veikšanai tiek atvērts norēķinu konts (pakalpojuma saņemšanai Bankā ir noteikts vecuma limits). Lai atvērtu nepilngadīgai personai norēķinu kontu vai krājkontu, tās likumiskajam pārstāvim pašam jānododas uz kādu no Bankas filiālēm, ja bērns ir vecumā no 7 līdz 15 gadiem, ņemot līdzi savu pasi vai ID karti un nepilngadīgās personas personu apliecinošu dokumentu, kā arī dokumentu, kas apliecina attiecīgā pārstāvja tiesības rīkoties nepilngadīgās personas vārdā. Ja nepilngadīgā persona ir 16 līdz 17 gadus vecs jauniešs, uz filiāli var doties pati nepilngadīgā persona, līdzi ņemot personu apliecinošu dokumentu.

Pielikumā: Komisijas 16.11.2020. atbilde Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centram uz 3 lpp.

Ar cieņu

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Santa Purgaile
Finanšu un kapitāla tirgus komisijas
priekšsēdētāja